

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИЯТ ДИАЛОГ В БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА И ЮНОШИ

Съвременна българска литература за деца и юноши. Сборник с научни изследвания. Съст. А. Антонова. София: ИЦ „Боян Пенев“, 2025, 658 с.
ISBN 978-619-7838-00-8

Проф. д-р Петър Стефанов

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Сборникът „Съвременната българска литература за деца и юноши“ с обем 658 страници, включващ материали от проведената на 28 и 29 април 2025 г. Национална конференция (Кръгла маса) с международно участие, осъществява интердисциплинарен диалог върху различни аспекти на съвременната детска литература.

Петте части на сборника, композирани главно около проблемите на историята, методиката, психологията и естетиката на детската литература, съдържат не само интересни изследователски тези, но и излагат множество любопитни факти, оценки и статистики, създаващи, в крайна сметка, богата социокултурна снимка на процеса.

Съвсем закономерно началото е отредено на литературноисторическия разказ, обемащ наблюдения върху различни периоди. Конкретните проблемно-тематични и жанрово-стилистични вглеждания съседстват с по-панорамни обзори и проекции. Материалите, уплътняващи съществуващото познание за автори и творби, се допълват с наблюдения върху различни страни на литературната действителност: аспекти на опозицията идеологическо-естетическо; акценти върху оригинални явления в съвременните български произведения за деца; литературните изяви на българските общности в чужбина и т.н.

Важно съдържателно поле представляват проблемите на детската книга, поставени в широк социопсихологически контекст. Специално внимание е отделено на издателската дейност, особено на тази в днешно време: преглед на нови заглавия; опити за психологическо профилиране на малките читатели; ефективни подходи за привличане на тяхното внимание чрез жа-

нрови взаимодействия, експериментални търсения и т.н. Ведно с проблемите на детското четене, съществен шрих в този ракурс е читателската рецепция, видяна през погледа на библиотеките.

Сред най-съществените въпроси е този за позиционирането на литературата за деца спрямо модерната смислова и дигитална среда, както и съпътстващите ефекти: проблемът за загубата на книжното тяло, обличията, в които се мисли и издава книгата, включващи модерни средства за представяне на съдържанието. Особен интерес представляват новите издателски практики на оформяне на книгата и преди всичко включването на допълнителна реалност чрез компютърни игри, приложения, уебсайтове и т.н. Открити са издателства и илюстратори, които работят активно в областта на детската книга. Положително впечатление прави и това, че се дискутират не само ползите, но и рисковете от модернизирането на подходите към детската книга.

Сборникът поставя на разискване и редица методически и психологически проблеми, свързани преди всичко с особеностите във възприемането на художествения текст от детето в новата среда и необходимостта от адекватна организация на образователния процес: как и какво да се преподава (канонът); езикът; темите табу; ролята на учителя в процеса на възприемане, особено на по-модерни стилистики; характерът на учебниковото съдържание, и т.н.

Вечно актуалният въпрос как да се пише за деца, получава допълнителни отговори препоръки, обусловени от изискванията на настоящия момент. Новите потребности естествено изискват, ако не обновяване, то поне чувствително осъвременяване на поетическия език. Редица текстове спомагат за избистряне на представата за това какво е „добрата книга за деца“. Докато по-рано доминираше разбирането, че добрата книга трябва да се харесва еднакво на децата и на възрастните, сега сякаш е налице опит за преакцентиране – добрата книга да се харесва преди всичко на децата, отколкото на възрастните.

Нов момент, който не може да бъде пропуснат, е обособяването на самостоятелен блок – студентски работи, представящи различен тип сравнителни прочити на творби от детската литература. Подобно включване е изключително удачно и навременно с оглед необходимостта от формирането на ново поколение изследователи.

Сред качествата на сборника е това, че той се възползва от наличната историческа дистанция, за да търси по-обективна картина на явленията от близкото минало. Привеждат се редица примери за това, че в самосъзнанието си литературата за деца от периода на НРБ не се покрива напълно с идеологическия нормативизъм.

Материалите в сборника са обърнати към широк кръг от културни явления и свидетелстват, че обществото искрено се вълнува от тези въпроси. Съвременната детска литература е показана в множество връзки, контек-

ксти и ракурси. Сред най-големите достойнства на сборника е приложеният комплексен подход, доколкото дълго време възможните изследователски подходи се реализираха някак изолирано, сами за себе си. Тази интегралност на възприятието е без съмнение една от същностно необходимите предпоставки, за да постигне детската литература по-убедително своята идентичност в новите условия.

В своята цялост сборникът е едно сериозно обобщение на самосъзнанието на изящната ни словесност за деца днес, доколкото отчетливо сменя в себе си актуалните промени и предизвикателства на социалната и духовната реалност.

INTERDISCIPLINARY DIALOGUE IN BULGARIAN LITERATURE FOR CHILDREN AND ADOLESCENT

(Contemporary Bulgarian literature for children and adolescents collection.
Sofia: Boyan Penev, 2025, 658 p. ISBN 978-619-7838-00-8)

✉ **Prof. Dr. Petar Stefanov**

„St. St. Cyril and Methodius” University of Veliko Tarnovo
2, Theodosii Tarnovski St.
Veliko Tarnovo
E-mail: pstefvt@abv.bg